

PÁRI ANDRÁS – RÖVID IRÉN

Családra vágyunk!

A Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért felméréseinek eredményei 2018 óta

TANULMÁNY

DOI: 10.56699/MT.2023.4.2

ABSZTRAKT

A családformák az elmúlt évtizedekben Európa-szerte pluralizálódtak, átalakulóban vannak. A hivatalos statisztikai adatok és a Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért (KINCS) kutatásai szerint a magyar társadalomban a 2010-es évek elejétől egyre pozitívabb a házasság intézményének és a családalapításnak a megítélése, aminek a háttérében többek között a családbarát gondolkodás és a célzott családtámogatások rendszere áll. A magyar társadalom tradicionálisan értéként tekint a családra és a gyermekekre, azonban hosszú évtizedek óta kevesebb gyermek születik meg, mint amennyit terveznek. A kutatásokból egyértelműen látszik, hogy a stabil párkapcsolatban – jellemzően házasságban – élők körében a legmagasabb az ideálisnak tartott gyermekszám, és ma már öt vágyott gyermekből négy meg is születik. A szingli életforma elterjedése a családalapítás kitolódásával, a gyermekvállalás elhalasztásával vagy elutasításával is összefüggésbe hozható. A fiatalok jelentős többsége mégis napjainkban is vágyik a stabil párkapcsolatra és a későbbiek során a gyermekvállalásra.

KULCSSZAVAK: család, termékenység, vágyott gyermekszám, családpolitika

A családformák az elmúlt évtizedekben Európa-szerte pluralizálódtak; míg a párkapcsolaton alapuló gyermekes családok társadalmi súlya átalakulni látszik, addig alternatív családtípusok (például egyszülős és mozaikcsaládok) jelentek meg, váltak elterjedté (Sobotka–Toulemon, 2008; Harcsa–Monostori, 2014; KSH, 2018). A 2016-os mikrocenzus,¹ azaz a „kis népszámlálás” adatai szerint bár 1970 és 2011 között a párkapcsolaton (házasságon vagy élettársi kapcsolaton) alapuló háztartások aránya csökkent, még így is a ház-

tartások többségét ezek teszik ki (KSH, 2018). A magyarok testi és lelki egészségét vizsgáló nagymintás Hungarostudy 2021 adatfelvétele is rámutatott, hogy a magyarok továbbra is a házasságot tartják a legjobb együttélési formának, különösen igaz ez a gyermeknevelés szempontjából (Engler et al., 2022).

A családszerkezeti változásokkal kapcsolatban arra is érdemes felhívni a figyelmet, hogy az utóbbi évtizedekben nemcsak hazánkban, hanem az európai országok többségében is kitolódott a családalapítás átlagos életkora, ami a szingli életforma elterjedéséhez vezethet (Rövid, 2018; 2020), de összefüggésbe hozható a gyermekvállalás elhalasztásával, elutasításával is (Pári-Balogh, 2022). A fiatalok többsége azonban párkapcsolatra vágyik, és döntő többségük szeretne gyermeket vállalni (Engler, 2018), erre a következtetésre jutott a 2000-es évek első felében végzett első magyar szinglikutatás is (Utasi, 2004).

A hivatalos statisztikai adatok szerint a magyar társadalomban a 2010-es évek elejétől egyre pozitívabb a házasság intézményének és a családalapításnak a megítélése, amiben a családbarát gondolkodás, illetve a célzott és sokrétű családtámogatások is meghatározó szerepet játszanak. A Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért (KINCS) tudományos műhelyében 2018 óta készülnek családszociológiai és a családtámogatások mérésére vonatkozó vizsgálatok, melyek megerősítik többek között azt, hogy a magyarok számára kiemelten fontos a család és a gyermekvállalás, így a családtámogatások is nagyon lényeges szerepet töltenek be.

Jelen tanulmány célja, hogy bemutassa, mi jellemzi hazánkban a társadalom legkisebb és egyben legfontosabb, nélkülözhetetlen egységét, összetartó közösségét, a családot, azaz milyen változások következtek be az elmúlt évtizedekben a családok összetételében. Kitér továbbá arra, milyen szerepet tölthetnek be a családtámogatások a gyermekvállalásban, valamint hogy vajon a vágyott, tervezett gyermekek száma mennyire tér el a ténylegesen megvalósuló gyermekszámtól.

A CSALÁDOK HELYE A TÁRSADALOMBAN

A „család a társadalom természetes és alapvető alkotóeleme, és joga van a társadalom, valamint az állam védelmére” (ENSZ, 1948, 16. cikk 3. pont). Egyben a társadalom legkisebb egysége is, amelynek szerkezetére a demográfia, a gazdasági és kulturális tényezők folyamatosan hatást gyakorolnak, s amely maga is visszahat az említett elemekre. Tehát a család szerkezetében bekövetkezett változások okai és következményei is egy adott ország gazdasági, kulturális és demográfiai helyzetének.

A családok szociológiai vizsgálatának az 1960-as évek közepétől Nyugat-Európában lezajló családszerkezeti változások, a családformák pluralizálódásának irányzata szolgál értelmezési keretként, amely a második demográfiai átmenet elméletébe illeszkedik (Lest-

A magyar társadalomban a 2010-es évek elejétől egyre pozitívabb a házasság intézményének és a családalapításnak a megítélése, amiben a családbarát gondolkodás, illetve a célzott és sokrétű családtámogatások is meghatározó szerepet játszanak.

haeghe, 2010). A megközelítés nemcsak a nyugat-európai országok családszerkezetére érvényes, hanem kisebb időbeli eltolódással a kelet-közép-európai családokra is. Fontos megjegyezni, hogy a második demográfiai átmeneten túl a poszt-socialista országokat (beleértve Magyarországot is) eltérő társadalmi és gazdasági fejlődés jellemezte a nyugat-európai országokhoz képest, ráadásul a szovjet blokk felbomlása újabb strukturális változásokat hozott a családformálódásban is. Jelen tanulmány célja, hogy bemutassa a családokkal kapcsolatos, elsősorban a KINCS által végzett főbb kutatások eredményeit, így nem törekszik arra, hogy az elméleti megközelítésekről minél teljesebb képet nyújtson.

SOKSZÍNŰSÉG VAGY EGY SZÍN TÖBB ÁRNYALATA?

A családok szerkezetében megfigyelt változásokat a családformák pluralizációjával is magyarázzák, melynek egyik legjellemzőbb ismérve, hogy a rendszerváltást követően csökkent a házasságra épülő gyermekes családok társadalmon belüli súlya, nőtt viszont az élettársi kapcsolatban élők, az egyszülős családok, valamint a mozaikcsaládok aránya (KSH, 2018; Rövid, 2022). Az utóbbi évtizedekben emelkedett a gyermektelen, társ nélkül élő személyek, valamint a házasságon kívüli együttélések részaránya is. A 2016-os mikrocenzus adatai szerint a háztartások legnagyobb része (53%) azonban továbbra is párkapcsolaton (házasságon vagy élettársi kapcsolaton) alapult, ugyanakkor az is jól látható, hogy 1970 és 2011 között az egyszemélyes háztartások aránya is folyamatosan nőtt, és 2016-ban már a háztartások 30 százalékában élt egy személy. Az egyszülős háztartások aránya is alapvetően emelkedő tendenciát mutat: 2016-ban 12 százalékot tett ki (KSH, 2018).

A család szerkezetében bekövetkezett változások a család intézményének destabilizálódásához, a családi kohézió fellazulásához, majd felbomlásához vezethetnek (Harcsa, 2014). Ugyanakkor azt is érdemes kiemelni, hogy ez a változás nem jelenti a család felbomlását. A házasságok instabilitása jelentheti azt, hogy megnövekedtek a rövid ideig tartó házasságok, de a várható élettartam növekedésének köszönhetően soha nem voltak ilyen nagy számban ilyen sokáig tartó házasságok sem. Az európai családszerkezeti változások azt mutatják, hogy bizonyos családtípusok egyre nagyobb teret foglalnak el: megnőtt az egyszülős családok, a multinukleáris családok és az élettársi kapcsolaton alapuló családok aránya a társadalomban.

Harcsa István (2014) szerint a párkapcsolaton alapuló családformák a legutóbbi időkhöz veszítettek súlyukból. „1970-ben még a népesség egytizede élt többcsaládos keretek között, 2011-ben viszont már csupán alig 3%. Az utóbbi fél évszázadban a nagycsaládos keretekből való kiáramlás jelentős mértékben hozzájárult ahhoz az elaprózódási folyamathoz, amely napjainkban jellemzi a család- és háztartásszerkezetet” (Harcsa, 2014: 6). A párkapcsolaton alapuló családforma folyamatosan visszaszorult a 2015-ig tartó időszakban, és ezzel egyidejűleg az egyedülálló csoportja növekedett: míg 1949-ben a háztartásszerkezetben belül 5 százaléknál alacsonyabb volt az egyedülálló aránya, addig 2011-re közel 14 százalékra növekedett. Mindezek mögött elsősorban nem a – nyugati országokban népszerű – szingli életforma állt, hanem a családi kohézió évtizedeken át tartó meggyengülése (Harcsa, 2014).

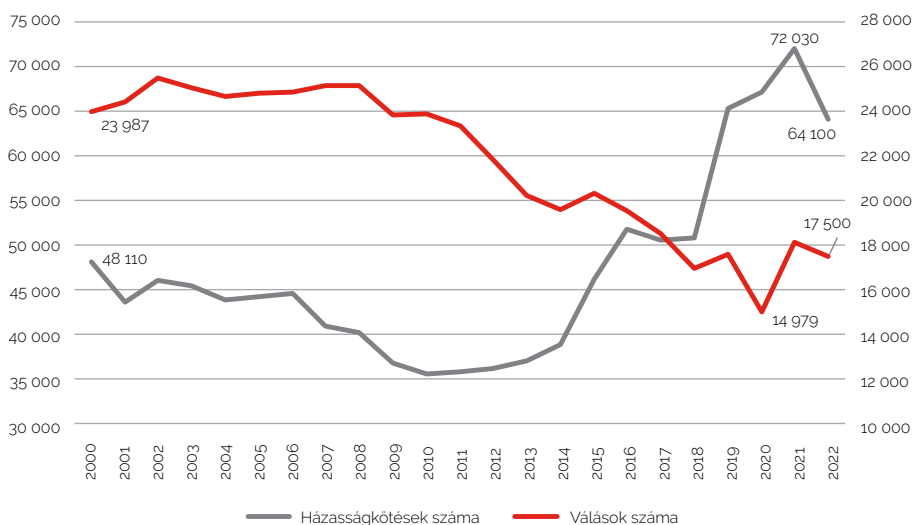
A tizenöt év alatti gyermeket nevelők körében az egyedülálló szülők aránya 1960 és 1980 között 13 százalékos körül alakult, a kilencvenes évek elejére 19 százalékra emelkedett, majd – kisebb hullámzásokkal – 2011-re 19 és 21 százalék között mozgott. Harcsa (2014) megjegyzi, hogy a nemzetközi trendektől eltérően hazánk esetében nem lehet azt állítani, hogy a tizenöt év alatti gyermeket nevelő egyszülős családok aránya az utóbbi két évtizedben érdemben növekedett volna.

A HÁZASSÁG JELENTŐSÉGE A SZÜLETÉSEK ALAKULÁSÁBAN

Házasságban több gyermek születik hazánkban, mint házasságon kívül. Az elmúlt években nőtt a házasságkötések száma, és ezzel párhuzamosan a stabil párkapcsolaton belül születő gyermekek aránya is. Míg 2015 előtt a gyermekeknek valamivel több mint a fele, 2022-ben már a 73 százaléka született házasságban (KSH), éppen ezért fontos annak feltárása is, mit gondolnak a magyarok a házasság intézményéről. A KINCS 2020 januárjában ezerfős reprezentatív kutatás keretében vizsgálta meg, mennyire játszik fontos szerepet az emberek életében a házasság: a válaszadók 39 százaléka tartja nagyon fontosnak, 36 százaléka pedig fontosnak, vagyis a válaszadók több mint 75 százaléka hisz a házasság intézményében (KINCS, 2020).

Kutatások, statisztikai adatok is igazolják: a magyarok számára kiemelten fontos a család és a gyermekvállalás kérdése. Ezt bizonyítja az is, hogy az elmúlt évtized során egyre többen döntöttek a házasság mellett, miközben a válások száma csökkenő tendenciát mutat.

1. ábra: A házasságkötések és válások számának alakulása Magyarországon, 2000–2022

Forrás: KSH, előzetes adat, KINCS saját szerkesztés

Míg a száz házasságkötésre jutó válások száma 2010-ben 67, addig 2022-re az előzetes adatok szerint már csak 27 volt. A KSH adatai szerint 2019 óta a házassági mérleg pozitív, több házasságot kötnek, mint amennyi megszűnik (akár válással, akár az egyik fél elhalálásával). A házasság fontossága és a gyermekvállalás szorosan összefügg, a többség szerint házasság szükséges a gyermekvállaláshoz, vagyis tulajdonképpen a házasság a gyermekvállalás „előszobája” (Agócs–Balogh, 2020).

Az Eurostat (2023) adataiból is jól látható, hogy Magyarországon folyamatosan javul a házasságon belüli élve születések aránya, a házasság az elmúlt évtizedben újra népszerű lett Magyarországon (Agócs–Balogh, 2020). Ez a pozitív, emelkedő tendencia azzal is összefüggésbe hozható, hogy a kormány számos olyan intézkedést vezetett be az elmúlt években, melyekkel ösztönzi a házasságkötést, ezzel is visszaadva a házasság társadalmi rangját, megbecsültségét (Agócs–Balogh, 2020). 2015 óta a házasságkötési kedv ösztönzése érdekében a házasságkötést követő huszonnégy hónapban érvényesíthető az első házasság kedvezménye, mellyel az összevont adóalapba tartozó bevételeket lehet csökkenteni. Továbbá a babaváró támogatás jelentős hatása is tükröződik a kedvező demográfiai folyamatokban (Pári et al., 2019; Fűrész–Molnár, 2021; Papházi et al., 2021, 2022).

A MAGYAR CSALÁDPOLITIKA SZEREPE ÉS FÓKUSZA 2010 UTÁN

A magyar családpolitikában 2010 óta központi helyet foglal el a családvédelem, a natalista szemlélet,² illetve a „pro life” irányzat. Bő egy évtizede kiemelt társadalmi cél lett, hogy elősegítsék a magyar családok bővülését, gyarapodását. Egyúttal folyamatos feladat a családi értékek (a tradicionális családmoddell) támogatása és a család meghatározó közösségformáló erejének biztosítása, miközben sok európai országban a migrációt tekintik megoldásnak a folyamatosan csökkenő népesség problémájára (Fűrész–Molnár, 2021).

Ebben az időszakban az egyes családtámogatások hangsúlya az alanyi jogon járó támogatások felől a munkaviszonyhoz kötöttek irányába mozdult el; a rendszer meghatározó eleme a családi típusú adózás (2011 óta), amelyet mára a gyermekes családok 95 százaléka igénybe tud venni (Pári et al., 2019). 2014 óta azonban már nemcsak adó-, hanem járulékkedvezményként is érvényesíthető a kedvezmény mértéke, ami hozzájárul, hogy az alacsonyabb jövedelmű családok is részesülhessenek a kedvezményben. A jelenlegi formájában működő családi típusú adórendszernek jelentős szerepe volt abban, hogy 2019-ben Magyarország érte el a második legnagyobb gazdasági növekedést az Európai Unióban (Fűrész–Molnár, 2021).

A családi otthoneremtési kedvezmény (csok) 2015-ös bevezetésének, majd folyamatos bővítésének a legnagyobb eredménye népesedési szempontból, hogy minden harmadik szerződés esetében a párok újabb gyermeket vállaltak, és a koronavírus-járvány idején sem csökkent a csok iránti érdeklődés (Papházi et al., 2021; Papházi, 2022; Uhljár et al., 2023). A csok társadalmi elfogadottsága a Századvég Alapítvány kutatása szerint mindig is magas volt, 67 és 84 százalék között mozgott (Gyorgyovich, 2022).

Magyarországon az elmúlt tíz évben – Nyugat-Európával ellentétben – nem nőtt szignifikánsan a gyermeket vállaló nők átlagéletkora. A 2019-ben bevezetett Családvédelmi Akcióterv hozzájárul, hogy a családalapítás előtt álló anyagi akadályok jelentősen mérseklődjenek (Fűrész–Molnár, 2021; Kapdebo et al., 2022). Az intézkedéscsomag olyan elemeket tartalmaz, mint a babaváró támogatás, a vissza nem térítendő támogatások közül a csok vagy a nagycsaládosok autóvásárlási támogatása,³ a nagyszülői gyed, valamint a legalább négy gyermeket nevelő anyák személyijövedelemadó-mentessége, vagy új elemként 2023 januárjától a harminc év alatti édesanyák adókedvezménye. A magyar családtámogatások tehát valamennyi élethelyzetre megoldást kínálnak, és különös hangsúlyt fektetnek a gyermekvállalás előtt álló fiatalokra, aminek a hatása rövid, illetve hosszabb távon a demográfiai mutatók alakulásában is megmutatkozik majd (KIM, 2023).

A 2010-es évek magyar családpolitikájának sikerét több mutató is alátámasztja. A népesedési mutatók európai összehasonlításban is elismerést érdemelnek, kiemelten a gyermekvállalási kedvet mutató termékenységi arányszám és a párkapcsolatokra vonatkozó adatok kedvező alakulása. 2010 és 2021 között az Európai Unióban Magyarországon emelkedett a legnagyobb mértékben, 30 százalékkal a fertilitási ráta (1,25-ről 1,61-ra), amivel az Eurostat adatai szerint az unió sereghajtóiból felzárkóztunk a középmezőny élére.

Gyorgyovich Miklós (2022) elemzése alapján levonható az a következtetés, hogy a magyarok számára még mindig fontos a család (81–93 százalék értett egyet ezzel az állítással a felmérés különböző időszakaiban). A családtámogatási intézkedések megítéléséről elmondható, hogy a társadalom nagyobb része (60 százaléknál is többen) elégedett ezekkel. 2018 végéig 66 százalékra nőtt azok aránya, akik úgy vélték, hogy a családi adókedvezmény hatására több gyermek fog születni; ez az érték 2020-ig 47 és 57 százalék közé esett vissza, majd a későbbi időpontokban újra kétharmad körül alakultak az arányok. Gyorgyovich (2022) szerint egy demográfiai fordulat emberöltőig is tarthat, így a leghatékonyabb beavatkozások mellett is évtizedekre van szükség a látványos eredményekhez.

A CSALÁDTÁMOGATÁSOK MEGÍTÉLÉSE A GYERMEKVÁLLALÁS SZEMPONTJÁBÓL

A kormányzat kiemelt figyelmet fordít arra, hogy minden vágyott gyermek megszülethessen, és a gyermekvállalás ne jelentsen anyagi kockázatot a pár számára, mert kutatások (Engler, 2018; Engler et al., 2022; Papházi et al., 2022; Pári et al., 2022) támasztják alá, hogy a gyermekvállalás legnagyobb gátja az anyagi stabilitás, a megfelelő lakás és a biztos jövedelem hiánya. „Az első gyermek vállalását nem az anyagiak befolyásolták, ugyanakkor a további gyermek vállalásának a kulcsa a biztos jövedelem, az anyagi biztonság, a biztos munkahely, a megfelelő lakáskörülmények, a tervezhetőség, kiszámíthatóság és a jövőkép volt” (Kapdebo et al., 2022: 35).

A KINCS 2022 márciusában végzett felméréséből kiderült, hogy az elmúlt tizenkét év családpolitikai intézkedéseit tízből heten (72%) ismerték, és az emberek háromnegyede (76%) támogatta ezeket (KINCS, 2022a). Az emberek többsége (82%) szeretné, hogy a családok a jövőben is kiemelt támogatást kapjanak. A magyarok számára kiemelten fontos a harminc év alatti fiatalok gyermekvállalásának a támogatása (a harminc év alatti édesanyák szja-mentessége, diákhitel-tartozásuk elengedése, ha harmincéves koruk előtt gyermeket vállalnak): tízből kilenc válaszadó (89%) ezen a véleményen van.

A CSALÁD ÉS A GYERMEKVÁLLALÁS MINT ÉRTÉK

A magyar társadalomról elmondható, hogy mindig is meghatározó volt benne és jelenleg is erős a családközpontú gondolkodás. Különböző felmérések (Tóth, 1997; Somlai-Tóth, 2002; Pongrácz-Spéder, 2002) egyhangúlag mutatják a család prioritását, a gyermekvállalás iránti pozitív beállítódást, valamint a tervezett gyermekek magas számát, és ezt az utóbbi években a KINCS-kutatások is megerősítették (KINCS, 2019; Papházi et al., 2022; Kapdebo et al., 2022; Engler et al., 2022; Uhljár et al., 2023). A népesedési mutatók alakulása alapján azonban megváltozott demográfiai magatartásról beszélhetünk, amelynek számos eredője között az egyik gyakran említett ok a fiatalok tanulmányi idejének kitolódása.

Az iskolapadban eltöltött évek, majd a pályakezdés, a tanult munkaerőpiaci kamatoztatása, a tanulmányi befektetések megtérülésének elvárása elodázza a családalapítást (Engler, 2018). Az egyetemista fiatalok döntő többsége (90%) biztos abban, hogy családban szeretne élni. Engler Ágnes (2018) szerint a hallgatóknak több mint a fele a huszonöt és harminc év közötti életkort tartja ideálisnak az első gyermek megszületéséhez; a férfiak jellemzően későbbre datálják apává válásukat (a harminc év feletti életkorra). A válaszadók több mint egytizede (14%) azonban akár már a végzést követő években is családot alapítana, nagyobb arányban a nők. Engler idézett kutatása szerint elenyésző azok száma, akik elképzelhetőnek tartják, hogy hallgatóként váljanak szülővé. Az egyetemi évek alatt bekövetkező családalapításhoz leginkább rugalmas hozzáállást várnak el a fiatalok az egyetemtől (a tanrendben, a kurzusokon, vizsgákon), de hasonlóan magasra értékelik a kiegészítő jövedelmeket.

A 21–35 éves fiatalok gyermekvállalási terveit és termékenységtudatosságát vizsgáló KINCS-elemzés arra az eredményre jutott, hogy a válaszadók többsége (59%) szerint a leginkább ideális életkor a gyermekvállalásra a nők esetében a 25–29 éves kor, mely nem esik egybe a gyermekvállalás tervezett időpontjával (KINCS, 2021). A fiatalok többségének fontos a gyermekvállalás, ennek mértékét tízfokú skálán átlagosan 7,5-re értékelték. A gyermekesek és a házások ennél is magasabb, 8,4-es illetve 8,7-es értéket adtak. A fiatalok 68 százaléka egy vagy két gyermeket szeretne vállalni élete során, 15 százalékuk pedig egyáltalán nem szeretne gyermeket. A gyermekvállalás elutasításának legfőbb oka a bizonytalan jövő és az anyagi helyzet, s viszonylag sokan hivatkoztak egészségügyi okokra is. Az első gyermek vállalásának tervezett időpontja átlagosan a harmincéves

kor, míg az utolsó gyermeket átlagosan harmincöt éves korra tervezik. Mindezt megerősítette a Hungarostudy 2021 kutatás (Pári–Balog, 2022) és egy olyan vizsgálat is, amely a 25–44 évesek gyermekvállalási preferenciájára vonatkozott (Pári et al., 2022).

A GENERÁCIÓK KÖZÖTTI KOHÉZIÓ

Mind a fiatalok, mind az idősebb generáció számára fontos, hogy segítsék egymást. A fiatalok 88 százaléka, az időseknek pedig a 93 százaléka gondolja úgy, hogy a szülői segítség nagyon fontos egy fiatal pár számára, ez pedig erősíti a két csoport kapcsolatát (KINCS, 2019). A fiatalok 80 százaléka és az idősek 88 százaléka gondolja úgy, hogy ösztönzi a gyermekvállalást, ha az unokákat rá lehet bízni a nagyszülőkre, ezért a nagyszülők jelenléte a családban magasabb gyermekvállalási szándékkal jár együtt.

A nagyszülő erőforrás a család számára, ahogy a család is erőforrás az idősek számára (KINCS, 2022b). A két generáció között erős kohézió figyelhető meg, tízből kilenc felnőtt nyilatkozta azt, hogy alapvetően jól megértik egymást a saját családjukban az idősebbek és a fiatalok, s a családokban szoros a kapcsolat a nemzedékek között. A válaszadók háromnegyede nyilatkozott úgy, hogy a család idősebb és fiatalabb tagjai legalább heti szinten találkoznak, továbbá kiderült az is, hogy a fiatalok és az idősek támaszkodhatnak egymásra. Tíz felnőttből kilenc nyilatkozta azt, hogy családjukban az unokák és a nagyszülők kapcsolata kifejezetten jó, és a családok 78 százalékában a gyermeknevelésben is aktívan részt vállalnak a nagyszülők.

TÉNYLEGES, VÁGYOTT ÉS IDEÁLIS GYERMEKSZÁM

Egy társadalom jelenlegi és jövőbeli lehetőségeinek megismerése s az előttünk álló esetleges kihívások feltárása, megoldása szempontjából különösen fontos, hogy az eredetileg tervezett (vágyott) és a ténylegesen megvalósuló gyermekszám közötti különbséget (termékenységi rés) minimalizáljuk, vagyis megszülessenek a vágyott gyermekek (Engler–Pári, 2022). A kutatási eredmények (Fűrész–Székely, 2019; KINCS, 2019; Kapdebo et al., 2022) többek között azt mutatják, hogy a tervezett és a ténylegesen megvalósuló gyermekszám közötti eltérés több tényezőre is visszavezethető: a nem megfelelő párkapcsolatra, egy-egy váratlan betegségre, az egészségi állapotra, az életkorra, illetve az anyagi feltételek változására.

Az ideális gyermekszám is fontos demográfiai mutató, mely a személyes gyermekvállalási szándékoktól és döntésektől független, a társadalomra vonatkoztatott átlagos gyermekszámot mutatja be. A KINCS kutatásai alapján a magyarok két vagy több gyermeket tartanak ideálisnak, és a saját életükben is átlagosan 2,3 gyermeket terveznek (KINCS, 2019, 2021). A Századvég Politikai Iskola Alapítvány és a KINCS közösen vizsgálta az EU országaiban a családokkal kapcsolatos attitűdöket, s kiderült, hogy Magyarországon a legmagasabb azok részaránya (40%), akik szerint három gyermek ideális egy családban, és csupán egy százalék tudja elképzelni az életét gyermektelenül. A tőlünk nyugatabbra fekvő országokban csak a válaszadók 17 százaléka szerint optimális három

vagy több gyermek, miközben öt százalék tervez gyermekmentes életet (KINCS–Századvég, 2021).

Hazánkban a 18–35 éves fiatalok családcentrikusak (KINCS 2020, 2021; Engler et al., 2022), és ez a korcsoport a Covid–19-járvány negatív hatásai ellenére továbbra is két-három gyermek vállalását tervezi. A többség két gyermeket tart ideálisnak. Engler (2018) egyetemisták körében végzett kutatása szerint a kívánt gyermekszám (2,5) jóval magasabb a tényleges gyermekvállalási mutatónál.

Egy másik kutatás (Kapitány–Spéder, 2018) rámutatott arra is, hogy a párkapcsolat megléte – stabilitása, formája –, illetve hiánya alapvetően meghatározza a magánéleti terveket. A Hungarostudy 2021 kutatás szerint a házasságban élők messzemenően kiemelkedtek mind a már megszületett gyermekek száma, mind az ideálisnak tartott gyermekszámok alapján. Azonban ezt a csoportot nem az élettársi kapcsolatban élők követik, hanem az egyedül élő, de párkapcsolattal rendelkező válaszadók. Ők egyéb dimenziók mentén is váratlan eredményt mutattak (biztos tervezés, tervezett gyermekszám), amiből arra következtethetünk, hogy az együtt járók esetében számolni lehet mind a későbbi házasságkötésükkel, mind a gyermekvállalási szándékukkal. A mintában nagy számmal jelen lévő pár nélküli egyedülállók a legkevésbé optimisták a jövő tekintetében (Engler et al., 2022; Papházi et al., 2022).

A Hungarostudy felmérés során kiderült, hogy ha az általános terveket nézzük, vagyis azt, hogy szeretne-e valaki gyermeket, illetve hány gyermeket tervez, nem igazolódik be az a feltételezett sorrend, hogy a házasokat a lazább kapcsolati forma követi, azonban a belátható időre szóló jövőképnél a kapcsolat erőssége szerint rendeződnek az elképzelések. A párkapcsolatban élő még gyermektelenek terveznek a legnagyobb arányban gyermeket vállalni (Engler et al., 2022). Azok, akiknek még nem született gyermekük, de akarnának gyermeket vállalni, átlagosan 30,5 éves korukban szeretnének először szülővé válni, ugyanakkor „a férfiak, a felsőfokú végzettségűek, a munkanélküliek és az egyedülállók ennél későbbi időpontot jelöltek meg. Van összefüggés a szülővé válás tervezett kora, valamint a kérdezett neme és iskolai végzettsége között: a férfiak későbbre tervezik az első gyermek vállalását, mint a nők, és a felsőfokú végzettségűek azok, akiknél a legjobban kitolódik az első gyermek vállalásának tervezett ideje” (KINCS, 2021: 10).

A KINCS 2019-es Baba-Mama kutatásának (Fűrész–Székely, 2019) eredményei szerint az átlagos tervezett gyerekszám akkor 2,34 volt. A házasok több gyermeket terveznek, mint az élettársi kapcsolatban élők. Összességében a gyermekvállalási korban lévő (18–45 éves) magyarok négyötöde legalább két gyermeket szeretne.

A gyermekvállalás fontosnak ítéletét a Hungarostudy kutatás is mérte, és a 2021-es adatokból kiderül, hogy az ideális gyermekszám a 40–49 évesek között 2,13, a 30–39 évesek körében pedig 2,11 volt. Az ideális gyermekszám értéke biztosítaná a hazai népesség reprodukciójához szükséges szintet (2,1). Azonban a tényleges gyermekszám az egyszerű reprodukcióhoz szükségesestől elmaradt: a negyvenévesek körében 1,54 volt, a harmincévesek kohorszában pedig alig haladta meg az egy gyermeket (1,03). A vizsgálat során

megállapították, hogy a gyermeket tervezők előzetes megfontolásaikban a megfelelő lakás, az anyagi stabilitás és a biztos jövedelem előfeltételeit részesítik előnyben. A gyermeket nem tervezőknél szándékuk esetleges megváltozásában a jövedelmi viszonyokon kívül a munkavállalási tényezők (biztonság, családbarátság) játsszák a legfontosabb szerepet (Papházi et al., 2022).

A külföldi magyar családok szociológiai vizsgálatával egy 2018-as adatfelvételen foglalkozott a KINCS (Papházi et al., 2019). A Kárpát-medencében, de az anyaország határain kívül élők körében Erdélyben a legnagyobb az a gyermekszám, amely a leginkább kívánatos lenne egy családban (2,45), és a Felvidéken a legkisebb (2,25). A vizsgálat szerint a határon túli magyarok körében az átlagos gyermekszám magasabb, mint hazánkban, de a kutatók (Kapitány–Spéder, 2017; Fűrész–Szekely, 2019; Péti et al., 2020) szerint néhány jel arra mutathat, hogy ez közeledhet a hazaihoz. A tervezett gyermekek átlagos száma még mindig meghaladja a népesség reprodukciójához szükséges szintet, az ideális gyermekszám pedig még ennél is magasabb, ami bizakodásra adhat okot. A gyermekvállalást befolyásoló tényezőket vizsgálva a külföldi megkérdezettek szerint a gyermekvállalás elsődleges feltétele a megfelelő partner és az otthon megléte, ami összecseng a magyarországi kutatások tapasztalataival is.

A GYERMEKVÁLLALÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ VÁRHATÓ NÉPESEDÉSI TENDENCIÁK

Az, hogy milyen egy adott ország korfája, vagyis a lakosság kor szerinti megoszlása, jól mutatja, hány gyermek születik, illetve mennyien tartoznak a fiatalabb és az idősebb korosztályokba. A gyermekvállalás, a gyermekek születése ennél fogva is kulcsfontosságú, hiszen napjainkban nemcsak hazánkban, hanem a többi uniós tagállamban is az tapasztalható, hogy egyre idősödik a társadalmunk. A népesség idősödése az alacsony, reprodukciós szint alatti termékenységgel és a születéskor várható átlagos élettartam emelkedésével is összefüggésbe hozható. A társadalom reprodukciójához 2,1-es termékenységi arányszámra lenne szükség. A legfrissebb adatok szerint ezt a reprodukcióhoz szükséges szintet egyik uniós tagállam (így Magyarország) sem érte el (Eurostat, 2023). Magyarországon a születési statisztikák, így a teljes termékenységi arányszám is 2011-ben érte el történelmi mélypontját (1,23), ezt követően 2021-ig alapvetően emelkedő tendenciát mutatott. Ebben az évben a mutató értéke 1,59 volt, 2022-ben az előzetes adatok szerint pedig a teljes termékenységi arány egy nőre becsült értéke 1,52-ra csökkent.

A népesség számáról, összetételéről a tízévente sorra kerülő népszámlálások adatai alapján készíthető a legrészletesebb kép. Azonban azt is érdemes szem előtt tartani, hogy a népesség számának alakulását a születések (a termékenység) mellett a halálozások száma, valamint a be- és a kivándorlás üteme is befolyásolja. Magyarország népessége 1981 óta folyamatosan csökken. 1980-ban még valamivel több mint 10,7 millióan éltünk az ország jelenlegi területén, ekkor volt a legmagasabb hazánk népességszáma. A legfrissebb, 2022-es népszámlálás adataiból jól látható, hogy a népességfogyás folytatódott:

október 1-jén, a népszámlálás időpontjában 9 millió 604 ezer fő volt hazánk népessége, 333 ezerrel kevesebb, mint a 2011-es népszámláláskor (KSH, 2023). A népességcsökkenés a természetes fogyással hozható összefüggésbe, vagyis azzal, hogy többen halnak meg, mint amennyien születnek. Öregszik a társadalmunk, és ez az idősödő korösszetétel okozza azt, hogy egyre több az elhunytak száma a megszülető gyermekekhez képest. Nehézséget jelent az is, hogy egy idősödő népességben, miközben az időskorúak száma növekszik, addig a szülőképes korban lévő, 15–49 éves nők létszáma csökken, hazánkban évente átlagosan 15–20 ezer fővel esik vissza.

Az Európai Bizottság előrejelzése szerint (European Commission, 2021) az uniós tagállamok döntő többségében 2040 és 2070 között a tizenöt éven aluliak arányának visszaesése várható, ami a csökkenő termékenységgel és az idősödő korösszetétellel hozható összefüggésbe. Hazánkban az előbb említett időszakban megközelíti a 19 százalékot a gyermekkorúak aránya, amely várhatóan valamelyest meghaladja majd az uniós átlagot. A V4-országok közül előreláthatólag csak Csehországban lesz kedvezőbb a mutató értéke, mint Magyarországon, ahogy a hazánkkal határos országokban is a magyarországinál alacsonyabb arányszámokra lehet számítani.

ÖSSZEFOGLALÁS, FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSOK

Az elmúlt évtizedekben Európa-szerte pluralizálódtak a családformák, és ez hazánkban sincs másként. A hivatalos statisztikai adatok szerint a magyar társadalomban a 2010-es évek elejétől egyre pozitívabb a házasság intézményének és a családalapításnak a megítélése, amiben a családbarát gondolkodás, a célzott és sokrétű családtámogatások meghatározó szerepet játszanak. Mindezt megerősítik a KINCS kutatásai.

A magyar társadalom tradicionálisan családközpontú, értékként tekint a gyermekekre, azonban a magyar családokban hosszú évtizede kevesebb gyermek születik, mint ahányat a szülei terveztek vagy ideálisnak tartanak.

Az emberek hazánkban legalább két gyermeket szeretnének (Engler et al., 2022). Míg korábban öt vágyott gyermekből három született meg, addig napjainkban – a családtámogatási intézkedések hatására – Magyarországon már ötből négy érkezik a családokba, így egyre kisebb a különbség a tervezett és a megszülető gyermekek száma között (KINCS–Századvég, 2021). A párkapcsolati fókuszú kutatásokból (Horváth-Szabó, 2007; KINCS, 2020; Engler et al., 2022; Papházi et al., 2022) egyértelműen látszik, hogy a stabil párkapcsolatban – jellemzően házasságban – élők körében a legmagasabb az ideálisnak tartott gyermekszám, és a vágyott gyermekek többsége náluk meg is születik.

Végjegyzet

- 1 A 2022-es népszámlálás családok összetételére vonatkozó adatai a tanulmány megírásakor még nem álltak rendelkezésre.
- 2 A család stabilitását hangsúlyozó és a gyermekvállalást (termékenységnövekedést) ösztönző szemlélet.
- 3 A nagycsaládosok autótvásárlási támogatása 2022. december 31-éig volt elérhető: https://www.allamkincstar.gov.hu/csaladok-tamogatasa/Csalad_gyermek/nagycsaladosok-autovasarlasi-tamogatasa (letöltve: 2023. 05. 24.).

Ábrajegyzék

1. ábra: A házasságkötések és válások számának alakulása Magyarországon, 2000–2022. Forrás: KSH, előzetes adat, KINCS saját szerkesztés.

Felhasznált irodalom

- AGÓCS GERGELY – BALOGH ENIKŐ (2020): Ismét népszerű a házasság Magyarországon, *Kapocs*, 3. évfolyam, 2020/3–4., 38–60., https://epa.oszk.hu/02900/02943/00085/pdf/EPA02943_kapocs_2020_3-4_038-060.pdf (letöltve: 2023. 05. 17.).
- ENGLER ÁGNES (2018): Párkapcsolati elköteleződések és családalapítási szándékok, in Uő (szerk.): *Család és karrier*, Debrecen, Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központ, 12–37.
- ENGLER ÁGNES – MARKOS VALÉRIA – MAJOR ENIKŐ (2022): Gyermekvállalási tervek a párkapcsolati jellemzők tükrében, *Kapocs*, 5. évfolyam, 2022/1., 10–21., <https://epa.oszk.hu/02900/02943/00088/pdf/> (letöltve: 2023. 05. 17.).
- ENGLER ÁGNES – PÁRI ANDRÁS (2022): A család jövője – az elsődleges szocializációs közeg társadalmi szerepváltozása, *Századvég*, 2. évfolyam, 2022/3., 11–34., https://szadvegkiado.hu/custom/szadvegkiado/image/data/srattached/47ddb723fde862c05e31d5b846be70ab_Szadveg_2022_03_WEB.pdf
- ENSZ (1948): *Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata*, <https://www.ohchr.org/en/human-rights/universal-declaration/translations/hungarian> (letöltve: 2023. 05. 19.).
- EUROPEAN COMMISSION (2021): *The 2021 Ageing Report. Economic and Budgetary Projections for the EU Member States (2019–2070)*, https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2021-10/ip148_en.pdf (letöltve: 2023. 05. 25.).
- EUROSTAT (2023): Population on 1 January, <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00001/default/table> (letöltve: 2023. 05. 25.).

- FŰRÉSZ TÜNDE – MOLNÁR BALÁZS (2021): The first decade of building a family-friendly Hungary, *Quaderns de Polítiques Familiars*, 2021/7., 6–17.
- FŰRÉSZ TÜNDE – SZÉKELY ANDRÁS (2019): A tervezett gyermekek számának alakulása a 2010-es években, *Kapocs*, 2. évfolyam, 2019/1–2., 3–14., https://epa.oszk.hu/02900/02943/00081/pdf/EPA02943_kapocs_2019_1-2_003-017.pdf (letöltve: 2023. 05. 19.).
- GYORGYOVICH MIKLÓS (2022): A családpolitikák társadalmi megítélése, *Kapocs*, 5. évfolyam, 2022/3–4., 41–48., https://epa.oszk.hu/02900/02943/00090/pdf/EPA02943_kapocs_2022_3-4_041-048.pdf (letöltve: 2023. 05. 19.).
- HARCZA ISTVÁN (2014): A családformák változásának trendjei és azok értelmezése – a pluralizáció színe és fonákja, *Kapocs*, 13. évfolyam, 2014/4., 2–13., https://epa.oszk.hu/02900/02943/00063/pdf/EPA02943_kapocs_2014_4_02-13.pdf (letöltve: 2023. 05. 19.).
- HARCZA ISTVÁN – MONOSTORI JUDIT (2014): Demográfiai folyamatok és a családformák pluralizációja Magyarországon, in KOLOSI TAMÁS – TÓTH ISTVÁN GYÖRGY (szerk.): *Társadalmi Riport 2014*, Budapest, TÁRKI, 83–109.
- HORVÁTH–SZABÓ KATALIN (2007): *A házasság és a család belső világa*, Budapest, Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet – Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány.
- KAPDEBO ÁGNES – PAPHÁZI TIBOR – TÁRKÁNYI ÁKOS (2022): Gyermekvállalási tervek a pandémia idején Magyarországon, *Kapocs*, 5. évfolyam, 2022/1., 32–45., https://epa.oszk.hu/02900/02943/00088/pdf/EPA02943_kapocs_2022_1_032-045.pdf (letöltve: 2023. 05. 15.).
- KAPITÁNY BALÁZS – SPÉDER ZSOLT (2017): Hitek, tévhitek és tények a népességsökkenés megállapításáról. Demográfiai kihívások és kezelési lehetőségeik, in JAKAB ANDRÁS – URBÁN LÁSZLÓ (szerk.): *Hegymenet. Társadalmi és politikai kihívások Magyarországon*, Budapest, Osiris, 177–191.
- KAPITÁNY BALÁZS – SPÉDER ZSOLT (2018): Gyermekvállalás, in MONOSTORI JUDIT – ŐRI PÉTER – SPÉDER ZSOLT (szerk.): *Demográfiai portré 2018*, Budapest, KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, 47–64.
- KIM (2023): Kulturális és Innovációs Minisztérium Családokért Felelős Államtitkárság Családügyi Stratégiai és Elemzési Főosztály adatai.
- KINCS (2019): A tervezett gyermekek számának alakulása a 2010-es években, 2019. február, https://www.koppmariaintezet.hu/docs/KINCS_tervezett_gyermekek_szamanak_alakulasa_20190211_v2.pdf (letöltve: 2023. 05. 15.).
- KINCS (2020): Felmérés a házasságok megtartásáról, 2020, https://www.koppmariaintezet.hu/docs/hazassagok_megtartasa_kutatas_gyorsjelentés_2020marc25.pdf (letöltve: 2023. 05. 15.).
- KINCS (2021): A magyar fiatalok termékenységekutatása, 2021, https://www.koppmariaintezet.hu/docs/A_magyar_fiatalok_termekenységtudatossaga.pdf (letöltve: 2023. 05. 15.).

- KINCS (2022a): A magyarok kiállnak a családbarát kormányzás mellett, 2022, https://www.koppmariaintezet.hu/docs/A_magyarok_kiallnak_a_csaladbarat_kormanyzas_mellett_2022.03.pdf (letöltve: 2023. 05. 15.).
- KINCS (2022b): A nagyszülő erőforrás a család számára, ahogy a család is erőforrás az idősek számára, 2022, https://www.koppmariaintezet.hu/docs/KINCS_omnibusz_2022_szept_idosek.pdf (letöltve: 2023. 05. 15.).
- KINCS–Századvég (2021): Európa Projekt – Család kérdéskör, https://www.koppmariaintezet.hu/docs/Csaladok_Szazadveg.pdf (letöltve: 2023. 05. 24.).
- KSH (2018): Mikrocenzus 2016, 6. A háztartások és a családok adatai, Budapest.
- KSH (2023): Népszámlálás 2022. Előzetes adatok. A népesség és a lakások száma, Budapest.
- LESTHAEGHE, RON (2010): The unfolding story of the second demographic transition, *Population and Development Review*, 36. évfolyam, 2010/2., 211–251. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2010.00328.x>
- PAPHÁZI TIBOR (2022): Családi Otthontermelési Kedvezmény (CSOK) – hat év eredményei a számok tükrében, *Kapocs*, 5. évfolyam, 2022/3–4., 49–66.
- PAPHÁZI TIBOR – NYÍRÁDY ADRIENN – PÁRI ANDRÁS (2021): Magyarország történetének legnagyobb otthontermelési programja a koronavírus-járvány alatt is bővült, *Kapocs*, 4. évfolyam, 2021/1–2., 77–87., https://epa.oszk.hu/02900/02943/00086/pdf/EPA02943_kapocs_2021_1-2_077-087.pdf (letöltve: 2023. 05. 23.).
- PAPHÁZI TIBOR – TÁRKÁNYI ÁKOS – KAPDEBO ÁGNES (2022): Gyermekvállalási szándékok a Hungarostudy adatainak tükrében, in ENGLER ÁGNES – PUREBL GYÖRGY – SUSÁNSZKY ÉVA – SZÉKELY ANDRÁS (szerk.): *Magyar lelkiállapot 2021. Család – egészség – közösség. Hungarostudy 2021 tanulmányok*, Budapest, Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért, 69–91.
- PÁRI ANDRÁS – BALOG PIROSKA (2022): A gyermekvállalást jelenleg elutasító gyermektelenek a fiatal felnőttek körében, in ENGLER ÁGNES – PUREBL GYÖRGY – SUSÁNSZKY ÉVA – SZÉKELY ANDRÁS (szerk.): *Magyar lelkiállapot 2021. Család – egészség – közösség. Hungarostudy 2021 tanulmányok*, Budapest, Kopp Mária Intézet a Családokért, 147–167.
- PÁRI ANDRÁS – NAGY TÍMEA – KOZÁK KÖKÉNY (2022): A gyermekvállalás elutasításának tudatos tényezői a 25–44 éves diplomások körében, in ACZÉL PETRA (szerk.): *Család – gyermek – jövő. Tanulmányok a családtudomány köréből*, Budapest, Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért, 165–190.
- PÁRI ANDRÁS – VARGA ANIKÓ – BALOGH ENIKŐ (2019): Magyar családpolitikai folyamatok a Családvédelmi Akcióterv 2019. szeptember végén rendelkezésre álló eredményeinek tükrében, *Kapocs*, 2. évfolyam, 2019/3–4., 12–25.

- PÉTI MÁRTON – PAKOT LEVENTE – MEGYESI ZOLTÁN – SZABÓ BALÁZS (2020): A Kárpát-medencei magyarság népesség-előreszámítása, 2011–2051, *Demográfia*, 63. évfolyam, 2020/4., 269–318. DOI: <https://doi.org/10.21543/Dem.63.4.1>
- PONGRÁCZ TIBORNÉ – SPÉDER ZSOLT (szerk.) (2002): *Népesség – értékek – vélemények*, Budapest, KSH Népeségtudományi Kutatóintézet.
- RÖVID IRÉN (2018): Pillanatfelvétel a szinglikről. A szinglik általános és területi jellemzői a népszámlálási adatok alapján, *Területi Statisztika*, 58. évfolyam, 2018/3., 302–318. DOI: <https://doi.org/10.15196/TS580304>
- RÖVID IRÉN (2020): Olyan jó egyedül? A szinglik érzelmi állapota, étellel való elégedettsége a 2016. évi mikrocenzus adatai alapján, *Területi Statisztika*, 60. évfolyam, 2020/2., 224–248. DOI: <https://doi.org/10.15196/TS600206>
- RÖVID IRÉN (2022): Párkapcsolat, gyermeknevelés és társas támogatottság mint az étellel való elégedettség fontos tényezői az Európai lakossági egészségfelmérés adatainak tükrében, in ACZÉL PETRA (szerk.): *Család – gyermek – jövő. Tanulmányok a családtudomány köréből*, Budapest, Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért, 231–256.
- SOBOTKA, TOMÁŠ – TOULEMON, LAURENT (2008): Changing family and partnership behaviour. Common trends and persistent diversity across Europe, *Demographic Research*, 19. évfolyam, 2008/6., 85–138. DOI: <https://doi.org/10.4054/DemRes.2008.19.6>
- SOMLAI PÉTER – TÓTH OLGA (2002): A házasság és család változásai az ezredforduló Magyarországon, *Educatio*, 11. évfolyam, 2002/3., 339–349.
- TÓTH OLGA (1997): Családformák és együttélési minták a mai magyar társadalomban, in LÉVAI KATALIN – TÓTH ISTVÁN GYÖRGY (szerk.): *Szerepváltozások. Jelentés a nők és férfiak helyzetéről*, Budapest, TÁRKI, 73–85.
- UHLJÁR PÉTER – PÁRI ANDRÁS – PAPHÁZI TIBOR (2023): A falusi CSOK hatása a települések népességére, *Modern Geográfia*, 18. évfolyam, 2023/3., 41–52. DOI: <https://doi.org/10.15170/MG.2023.18.03.03>
- UTASI ÁGNES (2004): *Feláldozott kapcsolatok. A magyar szingli*, Budapest, MTA Politikai Tudományok Intézete.

„We long for family”

The results of the family science researches and the surveys from the Mária Kopp Institute for Demography and Families

ABSTRACT

Family forms have pluralized during the recent decades throughout Europe and are recently undergoing a transformation. Since the beginning of the 2010s in Hungary, according to official statistical data and the research of Mária Kopp Institute for Demography and Families (KINCS), the institution of marriage and the childbearing shows more positive attitudes than before, which are based on a family-friendly thinking and targeted family policies. In Hungary the family and a children has still a grate value, but parallel to this for many decades fewer children have been born than it planned. Researches shows that the ideal number of children has the highest rate among those, living in a stable relationship – typically married couples – and today four out of five desired children are born. The spread of the single way of life is related to the postponement or the rejection of starting a family. Even today, a significant majority of young people would like to live in a stable relationship and have a child.

KEYWORDS: family, fertility, desired number of children, family policy

PÁRI ANDRÁS | 2006-ban a Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK-n szociológus, 2013-ban a Károli Gáspár Református Egyetem ÁJK-n jogász végzettséget szerzett. 2010 és 2015 között a KSH, 2015 és 2020 között az EMMI munkatársa. 2020 óta a KINCS kutatási vezetője. A PPKE-n 2015 óta oktat. A Pécsi Tudományegyetem DSZDI doktorandusza: kutatási területei a család- és ikerszociológia.

RÖVID IRÉN | 2012-ben a Szegedi Tudományegyetem BTK szociológia szakán mesterszakos diplomát, 2020-ban pedig a Pécsi Tudományegyetem BTK Demográfia és Szociológia Doktori Iskolában PhD-fokozatot szerzett. 2012 és 2022 között a KSH elemzőjeként, majd szövvivőjeként dolgozott, 2022 decembere óta a KINCS elemzési vezetője.